

ANALÝZA

Harmonizace sociálních standardů Evropské unie a proces schvalování v Evropském parlamentu

Michal Vít

- **Evropský parlament je v očích značné části veřejnosti vnímán jako vzdálená a nezajímavá instituce. Kromě toho, se o EP hovoří zejména v souvislosti s nízkou volební účastí – v Česku dosáhla v posledních volbách v roce 2014 pouze 18 %. Evropský parlament je však zajímavý tím, že „katalyzuje“ agendu Evropské komise prostřednictvím volených zástupců jednotlivých členských zemí. V mnoha ohledech je jedná o instituci, která je prvním kolbištěm, ve kterém dochází k projednávání mnohdy zásadních návrhů EK. Tím ukazuje, nakolik je otázka schvalování legislativních aktů EU komplexním a komplikovaným procesem, ve kterém hraje roli ideologie, příslušnost k parlamentní frakci či sounáležitost s národní poslaneckou delegací.**
- **Předložený text pojímá tuto velmi komplexní problematiku optikou českých zástupců v EP. První část shrnuje hlavní směry analýzy hlasování v EU, a jakým způsobem vybrat vhodný analytický rámec. Druhá část se obecně věnuje problematice harmonizace sociálních standardů z perspektivy národních států, evropské integrace a také ideologie jednotlivých poslanců. Ve třetí části je věnována pozornost českým poslancům jejich hlasování v března 2017.**

Analýza hlasování

Nejlépeším způsobem, jak analyzovat hlasování v EP jsou tzv. „konfliktní linie“ jednotlivých poslanců – zda se hlasování odehrává mezi národní versus nadnárodní dimenzí či v socioekonomické dimenzi pomocí pravolevé škály politického spektra. Při pohledu je pak nutné vzít v potaz, zda je pro poslance důležitější odpovědnost vůči parlamentní frakci nebo národní straně. Ve výzkumu hlasování poslanců hlavní odborníci zabývající se výzkumem hlasování v EP Hix, Scully a Farrell (2010) zjistili, že přibližně 45 % hlasování je primárně ovlivněno ideologií poslance (v pravolevé a pro/proti integrační dimenzi), 20 % hlasování je vysvětlitelných na základě politických cílů parlamentní frakce a 40 % hlasování je vysvětlitelných na základě národních zájmů poslance. V otázkách, které mají vysokou politickou prioritu, se výrazně projevuje vliv předsedy frakce nebo delegace. Jejich role se odvíjí z nezanedbatelné části od jejich předchozí politické zkušenosti. Předsedové, kteří v minulosti zastávali např. ministerský post na národní úrovni, jsou jedním z významných rozhodovacích faktorů ovlivňujících politické rozhodnutí poslanců.

Sociální dimenze evropské integrace

Otázka sociálních standardů a jejich harmonizace v rámci EU se postupně dostává na širší pozornosti s postupující snahou chápání EU jako nadnárodního útvaru v podobě politické unie. Ačkoli se nejedná na první pohled o integrační posun srovnatelný revizí primárního práva, ve svých důsledcích však postupuje výrazně dál než pouze deklarované posílení institucí EU. Tato harmonizace by v případě schválení a implementace znamenala nejvýraznější integrační posun za poslední dekádu. Její zajímavostí je, že by se jednalo o harmonizaci znamenající obsahové prohloubení evropské integrace, které by se bytostně dotklo každého občana EU. V tomto případě se prolínají dvě roviny: první je sociálně ekonomická týkající se míry asistence státu na zajištění základních sociálních standardů. Na jedné straně stojí argumenty podporující (globální) konkurenceschopnost a tady co nejmenší zasahování státu do života podnikatelů ovlivňující cenu jejich výrobků. Naopak argumenty prosazující sociální zajištění adekvátní

21. století ve snaze o zachování sociálního smíru hájí posilování sociálního zajištění. Na druhé straně se odvíjí linie integrační: má být EU nejen harmonizovaným hospodářským, ale také sociálním prostorem? Je tedy v tomto kontextu sociální dimenze integrace přirozeným pokračováním čtyř základních (ekonomických) svobod jako je volný pohyb služeb, zboží, osob a kapitálu, která přirozeně doplňovat hospodářskou podstatu EU? Nebo je sociální politika natolik jedinečná a vznikající v jedinečném kulturním a politickém prostředí, že její unijní harmonizace by byla příliš náročná v konečném důsledku také škodlivá? Poslední rovina relevantní pro Českou republiku je fakt, že třináct let po členství v EU mnozí občané vnímají členství jako samozřejmé zvýšení jejich aktuálního sociálního statusu a vyrovnání se tzv. Západní Evropě. Zvýšení těchto standardů by tak vedlo k tomu, že Česká republika by nebyla „montovnou“, ale státem s vyšší cenou pracovní síly. Jednalo by se tedy o ono faktické vyrovnání se Západní Evropou, které bylo hlavním motivací vstupu do EU. Z hlediska bohatých států by se jednalo o do značné míry ochranné opatření regulující mobilitu pracovní síly a zároveň ulehčení sociálním systémům.

V obecné rovině se tak sociální standardy stávají velmi komplexním tématem, které je diskutováno jak z hlediska ideologického, integračního a také národního. Regule týkající se harmonizace sociálních standardů byla motivována skutečností, že státy, ve kterém jsou náklady na lidskou práci nižší a zároveň vysílají své pracovníky do (dražšího) zahraničí staví tamější podniky do nerovného konkurenčního prostředí. Typickým příkladem je provozování kamionové přepravy firmami ze střední a východní Evropy, které díky flexibilní podstatě podnikání staví do výhody ty firmy, které mají ze zákona platit nižší náklady na pracovní sílu než např. Státy západní Evropy. Zmíněné usnesení EP nicméně neřeší pouze již zmiňované zvýhodňování v otázce ceny práce s a snahy o zamezení využívání tzv. Sociálního dumpingu, ale zejména posílení sociální integrace jednotlivých sociálních systémů EU. Jinými slovy usnesení otevírá diskusi o konvergenci sociálních politik členských států směrem k jejich větší harmonizaci. Další oblastí, na kterou se usnesení vztahuje, je snaha o nastavení jednotných parametrů sociálních systémů s ohledem na narůstající propojenost globální

ekonomiky, ve které bude hrát čím dál tím větší roli digitální ekonomika a rozvázání tradičních schémat pracovního režimu.

Analýza hlasování: výsledky

O čem svědčí hlasování EP upravující harmonizaci sociálních standardů¹ a jak lze v tomto směru analyzovat hlasování českých poslanců? Analýza se odvíjí od následujícího schématu:

- 1. Jakou roli při hlasování hrálo ideologické zařazení poslance na pravolevé škále.**
- 2. Jakou roli hrála otázka prohloubení evropské integrace.**
- 3. Dodrželi jednotliví poslanci disciplínu své parlamentní frakce.**
- 4. Jakou roli hrála při hlasování soudržnost národní frakce?**

Dále uvedená tabulka (strana 4) zobrazuje rozložení českých zástupců politických stran podle výše uvedeného schématu.

Jak rozumět hlasování českých poslanců? V prvé řadě je zřejmé, že hlavním faktorem hlasování poslanců bylo ideologické zázemí. Poslanci náležející k levicovým stranám (KSČM a ČSSD) shodně s parlamentní frakcí hlasovali pro přijetí usnesení, což koresponduje se stranickými ideologickými profily. Naopak poslanci ze středových a pravicových stran upřednostnili preferenci konkurenceschopnosti České republiky nebo hlasování vnímali jako akt nesouhlasu s hlubší integrací EU. Takto se v rozpravě k usnesení vyjádřila např. poslankyně Martina Dlabajová (ANO 2011): „Podívejme se ale na reálnou situaci na trhu práce také očima majitelů firem, které jsou skutečnými tvůrci pracovních míst. Co oni doopravdy potřebují? Jsou to další a další nařízení, která jim budou ještě více svazovat ruce? Nebo jednoduchá a efektivní

řešení, která půjde jednoduše aplikovat v praxi?“² Tento pohled reflektuje rozpolcenost frakce liberálů (ALDE) and křesťanských demokratů (EPP) oscilující mezi posílením konkurenčního prostředí v EU a zároveň prohloubení integrace v sociální oblasti. Tento rozpor je evidentní zejména v případě EPP, kdy jednotlivé strany patřící do EPP (např. polská Občanská platforma hlasující pro, maďarský Fidesz hlasující proti nebo německá CDU/CSU hlasující taktéž proti) preferovaly své národní (hospodářské) priority.

Ačkoli nelze z jednoho hlasování vyvozovat dalekosáhlé závěry, tento příklad velmi dobře ukazuje, jak se v EP utváří pozice jednotlivých poslanců k takto zásadním de facto integračním posunům. Usnesení EP nemá samozřejmě žádný dosah z hlediska harmonizace sociálních standardů v EU, ale dobře indikuje, pozice jednotlivých politických frakcí, národních delegací a také postoje jednotlivých poslanců. V případě České republiky hlasování ukazuje, že hlavním faktorem vnímání členství EU zůstává primárně socioekonomická dimenze, tedy zachování tržní podstaty členství v EU.

Michal Vít

Vystudoval Evropská studia na Masarykově univerzitě (MU), kde pokračoval ve společném doktorském studiu ve spolupráci s Universität Leipzig, program East and Central Europe in Transnational Perspective; a na kterém obdržel titul Ph.D. v roce 2017. Dříve externě spolupracoval s Institutem pro evropskou politiku (IEP) v Berlíně a také působil jako odborný pracovník na Mezinárodním politologickém ústavu MU. Odborně se zaměřuje na utváření národních identit u politických stran v zemích střední Evropy. Během studia absolvoval studijní a výzkumné pobyty v Kostnici a ve Vídni.

Co-funded by the
Europe for Citizens Programme
of the European Union

¹ Text návrhu usnesení k dispozici zde: <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+P8-TA-2016-0346+0+DOC+XML+V0//CS>

² Viz rozprava v EP zde: <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?type=CRE&reference=20160913&secondRef=ITEM-014&language=EN&ring=A8-2016-0255>

České vize pro Evropu, evropské vize pro Česko
Czech Visions for Europe, European Visions for the Czechs

jméno	politická strana	frakce v EP	hlasování	shoda s frakcí	shoda s delegací
Dita Charanzová	ANO 2011	ALDE	proti	loajální	loajální
Martina Dlabajová	ANO 2011	ALDE	proti	loajální	loajální
Pavel Telička	ANO 2011	ALDE	proti	loajální	loajální
Petr Ježek	ANO 2011	ALDE	proti	loajální	loajální
Jan Keller	ČSSD	PES	pro	loajální	rebel
Miroslav Poche	ČSSD	PES	pro	loajální	rebel
Olga Sehnalová	ČSSD	PES	pro	loajální	rebel
Pavel Poc	ČSSD	PES	pro	loajální	rebel
Michaela Šojdrová	KDU-ČSL	EPP	pro	loajální	rebel
Pavel Svoboda	KDU-ČSL	EPP	proti	rebel	loajální
Tomáš Zdechovský	KDU-ČSL	EPP	proti	rebel	loajální
Jaromír Kohlíček	KSČM	EUL/NGL	pro	loajální	rebel
Jiří Maštálka	KSČM	EUL/NGL	pro	loajální	rebel
Kateřina Konečná	KSČM	EUL/NGL	pro	loajální	rebel
Evžen Tošenovský	ODS	ECR	proti	loajální	loajální
Jan Zahradil	ODS	ECR	proti	loajální	loajální
Petr Mach	Svobodní	EFDD	proti	loajální	loajální
Jaromír Štětina	TOP 09	EPP	proti	loajální	loajální
Jiří Pospíšil	TOP 09	EPP	proti	loajální	loajální
Luděk Niedermayer	TOP 09	EPP	proti	loajální	loajální
Stanislav Polčák	TOP 09/STAN	EPP	proti	loajální	loajální

Zdroj: Evropský parlament, votewatch.eu